

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 4126
Tarih: 04.11.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 04/11/2019
Sayı: -120.10-E.00000560344

0000560344

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

4 Kasım 2016 tarihinde eşzamanlı bir operasyonla HDP eş genel başkanları, grup başkanvekilleri ve milletvekillerinin tutuklanmalarının toplumda ve ülke demokrasisinde yarattığı tahribatın araştırılması ile milletvekillerine dönük hukuk dışı uygulamaların tespitine ilişkin Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz. 04.11.2019

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Siirt Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması ülke siyasi tarihinde önemli bir milat ise diğer önemli dönüm noktası da kuşkusuz 4 Kasım 2016'da HDP eş genel başkanları, grup başkanvekilleri ve milletvekillerinin hemzamanlı tutuklanmalarıyla başlayan süreçtir. Parlamento yasama faaliyetlerinin en önemli aşamalarının da çok sayıda milletvekilinin cezaevinde olduğu süre zarfında gerçekleşmiş olması bağlamında da eksik irade ile yasama fonksiyonunu yerine getiren parlamentodan çıkan kararların hukuka uygunluğu tartışmalıdır. Nitekim 16 nisan referandumu gibi sistem değişikliğinin parlamentoda görüşülme ve oylama aşamaları eksik irade ile gerçekleşmiştir. Bu nedenle 4 Kasım siyasi darbesinin bu darbeye giden süreç ile birlikte neden-sonuçlarının ortaya konulması günümüze dek uzanan sürecin de anlaşılması bakımından son derece önemlidir.

0000560344

GEREKÇE

Bilindiği üzere seçilme hakkı; sadece seçimlerde aday olma hakkını değil, aynı zamanda seçildikten sonra milletvekili olarak parlamentoda bulunma hakkını da kapsar. Bu da hiç kuşkusuz, kişinin seçildikten sonra milletvekili sıfatıyla temsil yetkisini fiilen kullanabilmesini gerektirir. Seçilmiş milletvekilinin yasama faaliyetine katılmasına yönelik herhangi bir müdahale, sadece onun seçilme hakkına değil, aynı zamanda seçmenlerinin serbest iradelerini açıklama hakkına da yönelik açık bir müdahaledir. Seçme hakkını kullanan yurttaş, temsil yetkisini vermiş olduğu parlamenterin kendi menfaatlerini savunacağına olan inancı ile hareket etmektedir. AİHM, *Castells/İspanya*, B. No: 11798/85, 23/12/1992, § 42 sayılı kararında buna vurgu yaparak, **"Milletvekilinin seçmeni temsil ettiğini, onların taleplerine dikkat çekerek menfaatlerini savunduğunu, dolayısıyla bir muhalif milletvekilinin ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin daha sıkı bir denetimi gerektirdiğini"** ifade etmiştir.

Diğer yandan Anayasa 83/1 hükmü uyarınca yasama sorumsuzluğu, parlamento üyelerinin yasama görevlerini yerine getirirken sarf ettikleri sözlerden, açıkladıkları düşüncelerden ve verdikleri oylardan dolayı herhangi bir takibata uğramayacaklarını ifade etmektedir. Kuşkusuz buradaki amaç, parlamentere bir imtiyaz sağlamak olmayıp **parlamentoyu ve böylelikle halk iradesini korumak ve çoğunluk tarafından kabul görmese dahi tüm görüşlerin parlamentoda tartışılabilmesini sağlamaktır. Bunun gerçekleşebilmesi ise parlamenterin yargı baskısı altında olmaksızın düşüncelerini ifade edebilmesinden geçmektedir.**

Ancak anayasa ve evrensel hukuk normlarının aksine seçme ve seçilme haklarına dönük açık müdahalelerin söz konusu olduğu bir süreç içerisinde olduğumuz kuşku götürmemektedir. Nitekim mevcut kayyım atamaları ve belediye başkanlarına yönelik yargı baskısı da bunun başka bir tezahürüdür. Seçilmişlere yönelik bu sürecin ilk başlangıç noktası 7 Haziran seçim sonuçlarından beklediği sonucu alamayan iktidar yöneticilerinin bu kez muhalefeti yargı baskısı ile sindirme politikaları olarak değerlendirilebilir. Dokunulmazlıklar kaldırılmazdan evvel buna dair yapılan açıklamalar bu süreci hızlandırmış, 1 Kasım seçimleri sonrasında adeta bir kampanyaya dönüşmüştür. Anayasaya aykırı olduğu halde muhalefetin de onaylaması ile tarihi bir evre başlamış; anayasada bir defaya mahsus yapılan değişiklikle 20 Mayıs 2016'da dokunulmazlıklar kaldırılmıştır. Ardından 15 Temmuz Darbe Girişimi yaşanmış; ülkede OHAL hâkim olmuştur. İktidarın OHAL sürecinde tüm yetkilerini sınırsız bir şekilde kullandığı dönem içerisinde; 3 Kasım 4 Kasımı bağlayan gece yarısı 4 ayrı ilin savcılığı eşzamanlı bir biçimde harekete geçerek 15 HDP milletvekili hakkında işlem tesis etmiştir.

Gece yarısı 01.00 sularında eş genel başkan Selahattin Demirtaş'ın oturduğu semt kar maskeli silahlı kolluk görevlilerince kuşatılırken Demirtaş'ın avukatları beklenmeksizin gözaltı işlemi tesis edilmiş; öte yandan eş genel başkan Figen Yüksekdağ da evinin kapısı kırılarak gözaltına alınmıştır. Ankara'da bulunan HDP milletvekilleri gözaltına alındıktan sonra Diyarbakır'a uçakla getirilirlerken Mardin'den gözaltına alınan Gülser

Yıldırım'ın da Diyarbakır'a helikopterle getirilmesi dikkat çekici bir gelişme kaydedilmiştir. 11 parlamenter için gözaltı işlemlerinin başlatıldığı saatlerden itibaren 3 gün müddetince tüm ülke genelinde internet erişiminin durdurulması, sosyal medya hesaplarının yanı sıra WhatsApp gibi yaygın kitle iletişim kanallarının da engellenmesi; meselenin özünde ne kadar kabul edilemez olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. 4 Kasım Demokratik Siyasete Müdahale olarak tanımladığımız bu meselenin muhalif siyasete müdahale olduğu uygulanan yöntemlerle de sabittir. Bu operasyonların bir diğer yönü de toplumdaki kırılmayı derinleştirici etkiye sahip ve demokrasiden kopuşun belirgin bir alameti oluşudur.

Hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan kuvvetler ayrılığı prensibi; yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin ayrı ayrı devlet organlarına verilmiş olması ve bunların kural olarak birbirlerinin alanına müdahale edememelerini ifade etmektedir. Yasama yetkisini elinde bulunduran milletvekili, seçim hakkı çerçevesinde bu görevini sürekli bir biçimde ifa etmekle mükelleftir. Yargı organının bu hak ve görevi kendi inisiyatifine göre belirlemesi demokratik hukuk devleti ilkesi ile örtüşmemektedir. Kaldı ki Anayasa Mahkemesi de "Mustafa Balbay" kararında, Balbay'ın tutuklu bulunmasını "seçilme hakkı"nın ihlal edildiği yönünde değerlendirmiş ve buna göre kararını vermiştir.

Yargı erkinin sürece ne kadar dâhil olduğuna dair bir başka örnek ise Hakkâri Milletvekilimiz Leyla Güven ve önceki dönem grup başkanvekilimiz İdris Baluken yargılamalarında söz konusu olmuştur. Sayın Güven ile Baluken'in yargılamalarında esas mahkemenin tahliye kararı vermesine mukabil savcılığın bu karara itiraz etmesi üzerine mahkemelerin yeniden toplanarak bu kez tutuklama yönünde karar tesis etmeleri dikkat çekici gelişmeler olarak kayıtlara geçmiştir. Tahliye kararı veren mahkemenin fikir değiştirmesi yahut tahliye kararı veren yargıcın itiraz üzerine görülen duruşmada izinli olması gibi ayrıntılar ise hukuk devleti ilkesini ve adalete olan güveni de sarsıcı hususlardır.

Yürütmenin ise hem yargıya hem de yasama faaliyetlerine doğrudan ve dolaylı etkileri tartışmasızdır. Nitekim AİHM tarafından verilen Demirtaş kararında bu tutukluluk sürecinin siyasi olduğu vurgusu yapılmış, tam da Demirtaş'ın tahliye koşulları olduğu noktada cumhurbaşkanı tarafından yapılan **"AİHM'nin verdiği kararlar bizi bağlamaz... Onun karşılığında bizim de yapabileceğimiz birçok şeyler vardır. Biz karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz"** şeklindeki açıklamaları neticesinde başka bir dosyadan mahkumiyet kararı verilerek cezaevinden çıkışı engellenmiştir. Bu engellenme süreci devam etmiş, yine Demirtaş'ın hükümlü olduğu dosyadan da tahliye edilmesi gerekliliği yasal olarak ortaya çıktığında ise hakkında yürütülmeyen bir soruşturma nedeniyle tutuklanmıştır.

Bu süresi özetleyecek olur isek; Demirtaş ve Yüksekdağ'ın 4 kasımda tutuklanma gerekçeleri, 2014 yılı Ekim ayında meydana gelen ve kamuoyunda 6-8 Ekim olayları olarak bilinen hadisenin hemen akabinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca "HDP Genel Merkezi Twitter hesabından atıldığı iddia edilen bir twit üzerine" başlatılan soruşturmadır. Bahse konu olaya ilişkin 2 adet soruşturma başlatılmış olup; birinci soruşturma, aralarında Demirtaş ve Yüksekdağ'ın da olduğu, o tarihte milletvekili olan MYK üyelerine açılmış olup Parlamenter Suçları Soruşturma Bürosunda kayıtlı olan **2014/5717** Soruşturma sayılı, ikinci Soruşturma ise milletvekili olmayan MYK üyeleri

hakkında açılmış olup Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bi kayıtlı olan **2014/146757** Soruşturma sayılı dosyadır. Her iki soruşturmanın konusu ve suç niteliği aynı olmasına rağmen, farklı birimlerce takip edilmesinin nedeni, bir kısım MYK üyelerinin o tarihte milletvekili olması, diğerlerinin ise milletvekili olmamasıdır.

Demirtaş ve milletvekili arkadaşlarına Diyarbakır eksenli operasyon yapılmasının arifesinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 31 Ekim 2016 tarihinde soruşturma dosyasında Yetkisizlik kararı vererek dosyayı Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı da 1 Kasım 2016 tarihinde karşı Yetkisizlik kararı vererek dosyayı yeniden Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Aynı gün, yani 1 Kasım 2016 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı yeniden ve son kez Yetkisizlik kararı vererek dosyayı tekrar Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 6-8 Ekim olayları ile ilgili bu soruşturma dosyasını, her bir milletvekili hakkında süren soruşturma dosyaları ile birleştirmiş, ayrı ayrı iddianame düzenleyerek Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemelerinde davalar açmıştır. Bu kapsamda, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı Selahattin Demirtaş ile ilgili de, 31 adet fezlekeden oluşan bir soruşturma dosyası hazırlamış olup bu dosyada yer alan soruşturmalardan biri de, 2014 yılında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca 6-8 Ekim olayları ile ilgili başlatılan ve yetkisizlikle gelen dosyadır. Bu dosya, Demirtaş hakkında düzenlenen İddianamede 31 nolu fezleke olarak yerini almıştır. Selahattin Demirtaş, 4 Kasım 2016 tarihinde, Ankara CBS'den gelen 6-8 Ekim olayları ile ilgili Soruşturma kapsamında "Halkı Suç İşlemeye Tahrik" suçundan tutuklanmıştır. Uzun bir yargılama sürecinden sonra, Ankara 19 Ağır Ceza Mahkemesince 2 Eylül 2019 tarihinde tahliye edilmiş olup yargılaması halen devam etmektedir.

Yüksekdağ ve Demirtaş ayrıca başka suçlardan ötürü hüküm giymiş iseler de tutuklanmalarına neden olan dava devam etmektedir. Selahattin Demirtaş'ın tutuklanmasına gerekçe olan dava ise AİHM'e taşınmış, AİHM kararında ise Demirtaş'ın siyasi gerekçe ile tutuklu olduğuna karar verilmiş ve bu kapsamda tahliye edilmesi gerekmiştir. Ancak AİHM kararı uygulanmamış, başka bir davadan hüküm giymesi sağlanmış ve cezaevinde kalmaya devam etmiştir. Akabinde ise AİHM'de duruşmalı olarak devam eden yargılama öncesinde Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi tahliye kararı vermiş, avukatların mahsupluk başvurusu kabul edilmiş ve tahliyesi beklenmekte iken bu kez esasen Demirtaş ve Yüksekdağ'ın şüpheli olmadığı yalnızca dönemin MYK üyeleri için açılan soruşturma kapsamında yeniden tutuklanmaları talep edilmiştir. Yani Demirtaş'ın tahliyesinin gerçekleşeceği dakikalarda yeni bir soruşturma devreye sokulmuş ve bu tahliye gerçekleşmemiştir. Ancak tüm kamuoyunun da bildiği üzere başlatılan soruşturmada ne Demirtaş ne de Yüksekdağ şüpheli konumunda olmayıp bu dosya ayrı bir dosyadır. Aynı suç gerekçesiyle bir kişi hakkında birden fazla dava açılmaz kuralı yok sayılarak mükerrer bir yargılama yeniden tutuklanma gerekçesi yapılmış olup bu durumun en başta hukuka olan güveni sarsıcı tarafı bulunmaktadır. Keza Demirtaş ve Yüksekdağ'ın acilen SEGBİS odasına çağrılmaları, sorguyu o gün nöbetçi olmayan bir mahkemenin üstlenmesi, yargıcın kararı avukatların yüzüne okunduğu bilgisi ile alelacele yazdıktan sonra derhal duruşma salonundan ayrılması ve kararın yazıldığı esnada avukatların dışarda olduğu ve kararı masada bularak okumuş olmaları ise yargı makamının varlığını ve gücünü zedelemesi bakımından dikkate şayandır.

Benzer bir gelişme ise henüz yaşanmış olup, iktidarın demokratik bir adım ola ettiği yargı paketi kapsamında hakkında tahliye kararı verilen Abdullah Zeydan'ın tahliye edilmemiştir. Sürecin, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, eski HDP Milletvekili Abdullah Zeydan'ın tahliyeye kararına itiraz edildiği, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin ise Abdullah Zeydan'ın tutukluluk halinin devamına karar verdiği biçiminde seyrettiği ifade edilmiştir. Bu sonuncu örnek de yargı sürecinin ne yazık ki yürütmeden azade işlemediğini göstermesi bakımından son derece önemlidir.

4 Kasım süreci pek çok gündemin adeta turnusolüdür. HDP milletvekillerine yönelik bu tutumu, bir dönem demokratikleşme yönünde adımlar atan siyasi iradenin bu yoldan hızla dönerek otoriterleşme yönünde devam etmesinin de nirengi noktası olmuştur. Demokratik siyaset yöntemi bu süreçten itibaren irtifa kaybederken, geri dönüşü olanaksız zayıflar verilmiştir. Bu sürecin ülke halklarının geleceğine de etki eden neticeleri meselenin en can alıcı noktasıdır. 26. Yasama Dönemimin önemli bir kısmında, 16 Nisan Anayasa Değişikliği başta olmak üzere önemli yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi noktasında parlamento eksik irade ile çalışmış, alınan kararlar HDP'li üyelerin yokluğuna rağmen alınmıştır. Anayasa değişiklikleri başta olmak üzere İçtüzük değişiklikleri, uyum yasaları yapılırken en aza 11 milletvekili parlamentoda değildi. O dönem 550 milletvekilinin görev ifa ettiği nazara alındığında karar mekanizmasında 11 parlamenterin olmaması alınan kararların meşruluğuna doğrudan etki eden bir durumdur. Keza 24 Haziran seçimlerinin başlangıcı da bu doğrultuluda değerlendirilmeye ve sistem değişikliği başta olmak üzere yasal düzenlemelerin ne kadar hukuki olduğu tartışılmaya muhtaçtır.

4 Kasım siyasi darbesinin hukuk dışılığı izahtan vareste olup bununla beraber ülke halklarının ortak geleceği açısından yaratmış olduğu tahribatlar ile birlikte değerlendirildiğinde son derece vahim bir tablo ile karşı karşıya olunduğu açıktır. Bu nedenle milletvekillerinin tutuklandığı gün olan 4 Kasım siyasi müdahalesinin etki ve sonuçlarının araştırılması; hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin atılması ve devamlılığı açısından hayati önemdedir.

1	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	Abg
2	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	Filiz
3	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	Necdet İpekyüz
4	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Ar
5	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	Imam
6	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	Garo
7	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	Mahmut
8	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	Murat
9	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	E. Günay
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	A. Sürücü
12	HABİP EKSİK	İĞDIR	Habip
13	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	Hüseyin
14	AHMET ŞIK	İSTANBUL	A. Şık
15	PERO DUNDAR	MARDİN	P. Dunder
16	TUMA ÇELİK	MARDİN	Tuma
17	RIDVAN TURAN	MERSİN	Ridvan
18	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	Şevin
19	MENSUR İŞİK	MUŞ	Mensur
20	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	Serpil Kemalbay